Ч. 260. Львів, Субота, дня 15. (28.) падолиста 1903. Річник VII.

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:

в Австриї:
на цілий рік . . . . 20 кор.
на пів року . . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . . 1·70 кор.

За границею:
на цілий рік . . 16 рублів або 36 франків
на пів року . . 8 рублів або 18 франків

Поодиноке число по 16 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановых псальмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских сьвят о 4½ год. пополудни.

Редакция, адміністрация і експедиция »Руслана« під ч. 1. ул. Домбровского (Хорунщини). Експедиция місцева в Аґенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по цїнї 20 с. від стрічки, а в »Надісланім« 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Нова промова д-ра Кербера.

(×) В розправі над проґрамовою річю правительства з 17. с. м. забрав знов голос міністер-президент др. Кербер, щоби відповісти на деякі заміти бесідників а крім того дещо доповнити і докладнїйше ще зазначити становище правительства. Очивидно в першім ряді звернув ся міністер-президент до німецко-ческих відносин і пригадав, що за короткий час обструкцийного розєму ческий нарід не вийшов з порожними руками, бо 16-міліонова підмога для асанациї Праги і водні дороги принесуть значні користи ческому народови, а також зелїзничий шлях через Таври значним скороченєм дороги до Триєсту вийде на добро й Чехам. Крім того удержавленє многих шкіл ческих і заснованє нових не є доказом ворожого становища правительства супроти Чехів. Але на все те мають ческі посли одну лише відповідь: обструкция, котра веде до гробової тишини на законодатній ниві. О много успішнїйше могли-б ческі посли встоювати свої змаганя парляментарною опозицією, котра впливає творчо своєю критикою, коли тимчасом обструкция все спиняє.

Не один успіх можна осягнути поважною опозицією, а парляментарна история останних десятків лїт засьвідчає, що старочехи сею дорогою дійшли до деяких поважних вислїдів. Тимто і молодочехи повинні у власнім інтересї приступити »до рішеня національного питаня законодатною дорогою«. Обструкциєю спиняють не лише полагоду своїх справ, але також важних конечностий державних. Проти сеї обструкциї відзивають ся уже голоси з населеня, проти сего повстають торговельні договори, котрі домагають ся віднови в жизненнім інтересї населеня і тепер наспіла хвиля обчислити ся з будуччиною і сего не зможуть ческі посли обминути обструкциєю. Др. Кербер вказав отже на національне порозумінє законодатною дорогою, якою дало би ся головне лихо, національний спір, усунути.

Річ д-ра Кербера оцїнюють в парляментарних кругах вельми ріжнородно. Більшість вважає наказанєм обструкциї але заразом пригадкою, що вже вельми короткий речинець до полагоди економічних і культурних задач.

Лївиця не однаково оцїнює промову д-ра Кербера. Умірковані посли з лївиці добачують в нїй змаганє переконати Чехів про предметовість правительства і відвернути їх від обструкциї. Навіть радикали з лївиці уважають сю часть промови відповідною і сподївають ся належної оцїнки з ческого боку. Они думають, що Чехи тимбільше повинні бути вдоволені заявою д-ра Кербера про замір заснованя університетів (ческого і німецкого) на Моравиї, позаяк іменно та часть промови викликала невдоволенє між деякими німецкими послами. Деякі німецкі посли невдоволені іменно тим, що правительство що-до університетів змінило свої погляди і відступило від дотеперішної засади, що національні питаня повинні рішати ся в порозуміню з обидвома інтересованими народностями. Инші німецкі посли бачать в тій заяві лише вдоволяюче запевненє д-ра Кербера, що моравска університетска справа не буде предметом торгу між Німцями а Чехами.

Правиця добачає в промові д-ра Кербера змаганє відвернути Чехів від обструкциї і засадниче зближенє правительства в національних питанях до становища правиці, що тут принято прихильно. Вправдї трудно сподївати ся безпосередного успіху по нинїшній промові, бо се буде зависиме від практичного дїланя в тім напрямі правительства, але не дасть ся заперечити, що й між Чехами промова зробила певне корисне враженє.

Обіцянкою заснованя італїйского університету (хоч не означив місця) наміряв др. Кербер приєднати італїйских послів, а руским послам у відповіди на промови п. Романчука, радив поступати умірковано і розважно, бо тодї правительство зможе тим скорше пособляти їх домаганя. Др. Кербер запевняв, що галицкий сойм нераз показав уступчивим для руских домагань, а теперішний намісник є чоловік вельми справедливий і прихильний, так що найлїпше буде єму предкладати оправдані домаганя. Очивидно міністер-президент, котрий тепер веде переговори з Колом польским і єго приєднює для державних конечностий, виминає всякі нагоди, щоби єго не роздратувати, але п. Барвіньский, котрий промовляв по д-рі Кербері (сю промову подамо після стеноґр. записок), виказав наглядно, чого можна сподївати ся в будуччинї з захвалюваної міністром-президентом методи.

Промова пос. Барвіньского

в краєвім соймі дня 17. жовтня 1903 при розправі над звітом шкільної комісиї про внесенє пос. Целецкого в справі заснованя коштом краю учительскої семинариї в рільничім напрямом.

Високий сойме! Стало ся так, що тодї, коли справа була трактована в шкільній комісиї, я не міг бути присутним і для того позволю собі тут забрати голос, щоби починити деякі замітки до сего справозданя.

Кожда институция, яка входить в житє, а так само і кожда школа, кождий тип школи і учительских семинарий протягом певного часу викликує ріжні поміченя, спостереженя і також домаганя певної реформи, зміни в цїлім устрою. Отже нїчо дивного, що учительскі семинариї, введені в 1870 р., звернули на себе увагу ріжних людий, котрі виступали із своїми поміченями, котрі ставляли ріжні домаганя що-до певної реформи, зглядно поправи, або направи тих институций. Плян, котрим введено учительскі семинариї в житє, дізнав реформи в роцї 1886; ту реформу перевело само міністерство просьвіти, по вислуханю заводових чинників. Мимо того не уставали голоси, котрі домагали ся дальше ідучих реформ. Не хочу тут запевняти, мовби учительскі семинариї були так уладжені, щоби в них не треба, нїчого змінити, або поправити, однак з практики, з досьвіду, мушу остерігати перед кождою далеко сягаючою реформою.

Реформи проєктовані з ріжних сторін, коли не суть ще випробовані, можуть радше річ саму захитати в своїй основі. Для того всї проєктовані реформи належить принимати із спокійною розвагою і компетентні власти повинні всї такі проєкти зріло розважити і розглянути.

Внесенє поставлене ВПов. послом Целецким стремить до того, щоби наші учительскі семинариї перестроювати більше в напрямі рільничім, одвітно потребам нашого краю, котрий є переважно рільничим.

Є в справозданю згадка про те, щоби утворити два типи учительских семинарий: один з більше рільничим-сельским характером для кандидатів на учителїв шкіл сельских, а другий з характером більше промисловим. Такі проєкти вже підношено в давнїйших часах. І так в роцї 1891 відбув ся у Віднї І зїзд професорів і директорів учительских семинарий (Der erste Seminar- Lehrer-Tag), в котрім і я брав участь і на тім зїздї між иншими домагано ся постановленя, щоби з пляну наук учительских семинарий усунути зовсім науку сільского господарства. Що професори і директори семинарий в західних краях австрийских дійшли до того пересьвідченя, що в учительских семинариях нема потреби науки рільництва, то я не дуже дивую ся тому, бо в тих краях австрийских мають они на стілько заводових шкіл рільничих всякого рода, що уважали злишним вимагати ще від учителїв шкіл народних науки рільництва. Однак се домаганє не удержало ся і наука господарства сельского лишилась на дальше в науковім плянї.

Менї здає ся, що домаганям п. пос. Целецкого можна би відповісти без окремого закладаня семинарий учительских з типом рільничим. Сам плян науковий містить вже науку господарства сільского.

Я не перечу, що кандидати не виносили в давнїйшім часї відповідного приспособленя з сего предмету, відповідних відомостий з обсягу сельского господарства, а то із отсих причин: Коли введено учительскі семинариї в житє, в р. 1870 зглядно 1871, то ми не мали заводово приспособлених учителїв до науки сільского господарства.

Так нпр. в семинариї тернопільскій учили по черзї 3 сили учительскі господарства, котрі не мали жадного приспособленя заводового. Нїчо дивного, що з такої науки не було великого хісна. Так було по инших семинариях. Але від кількайнайтяти лїт маємо дійсно заводово образованих учителїв господарства сільского. Так нпр. в семинариї тернопільскій учив професор Глодзиньский — котрий є учеником школи дубляньскої, в станиславівскій семинариї др. Коцюба, котрий був асистентом в школї дубляньскій, у Львові др. Олеськів, опісля директор в сокальскій семинариї, в котрій учить тепер господарства проф. Раковский, також фаховий — і т. д. Отже в тім напрямі що-до сил заводових до науки господарства учительскі семинариї мають число таких учителїв, котрі дійсно відповідають тим домаганям.

Розходить ся о то, на чім они учать. Відома річ, що як хтось учить медицини, то мусить мати до того відповідну клїнїку, так само професор сільского господарства, аґрономії, мусить мати відповідне поле досьвідне, город і всякі потрібні знаряди і прибори. А коли приглянемо

ся семинариям в тім напрямі, то переконаємо ся, що они суть випосажені незвичайно невідповідно і скупо. П. директор пос. Михаловский, тут присутний, може присьвідчити, що такий город в тернопільскій семинариї, то властиво кілька грядочок, котрі не занимають більше місця, як от тут — (*бесїдник показує на салю*) — відступ межи лавками а трибуною. В такім самім станї є станиславівска семинария; лїпше ситована семинария учительска львівска мужеска; добрий город має сокальска, як я мав нагоду особисто пересьвідчити ся.

Отже ту треба від правительства жадати, щоби вивінувало відповіднїйше семинариї в тім напрямі і не скупило, бо всякі досьвіди на поли науки господарства є тодї з користию, як будуть експериментовані так само, як нпр. наука фізики.

Так, як наука фізики буде зовсїм невідповідна, коли не є поперта досьвідами, так само наука господарства не принесе жадних користий, єсли не буде практично переведена в огородї, в садї, в пасїцї. А під сим зглядом треба ствердити, що учительскі семинариї в Галичинї суть дуже скупо вивіновані. Крім таких піль і потрібних нарядів повинні кандидати мати можність відбувати екскурсиї до взірцевих господарств. Коли я в минулім роцї мав нагоду обї хати Босну і Герцеґовину і приглянути ся устроєви тамошних учительских семинарий, то я бачив, що учительска семинария в Сераєві має не лиш до диспозициї відповідний огород, але зараз під самим Сераєвом є таке взірцеве селяньске господарство, так званий »Meisterbauer«, де кандидати ходять на поученя практичні. З другої сторони під самим Сераєвом є стация звана Бутмір, де могуть приглянути ся всїм галузям господарства, огородництва, садівництва, пчільництва, годівлї дробу, товару і т. д. Отже на мій погляд, нема потреби творити специяльно рільничих семинарий, але треба то, що є, відповідно виконати і вивінувати, а тодї буде з того користь.

(Конець буде).

Державна рада.

На вчерашнім засїданю предложив мінїстер краєвої оборони проєкт закона в справі зміни військової такси. Після того проєкту мають бути знесені найнизші катеґориї військової такси (2, 4 і 6 К) Впрочім буде визначувати ся нова такса, анальоґічна до особисто-доходового податку, відповідна до висоти доходів і до висоти того податку. Мінїстерство скарбу прелїмінує дохід з того на 2,700.000 К.

Опісля відчитувано дословно внесеня та інтерпеляциї. Пос. Катрайн поставив нагле внесенє з жаданєм сейчасової полагоди буджетової провізориї.

Пос. Фресль домагав ся вибору окремої комісиї нагани проти пос. Штайна, котрий відізвав ся на вчерашнім засїданю до Фресля: »Віддайте, добродїю, годинник, котрий ви украли в білгородскім конаку«. Президент повідомив, що по засїданю зарядить вибір тої комісиї.

Потім вела ся дальше дискусия над промовою д-ра Кербера. П. Форшт доказував, що ческа обструкция, хоч би навіть не мала нїчого иншого на цїли як зірванє liberum veto, яке управляють Нїмцї, то і так положила би величезні заслуги около конституцийного житя. Бесїдник зазначує дальше, що вчерашна бесїда д-ра Кербера доказує, що президент мінїстрів подає ся. Справу рішено в користь Мадярів. Нема небезпеки, щоби Австрия упала, однак она повинна станути на власних ногах і поводити ся із всїми своїми народами з рівною справедливостию. Засада, якої держить ся др. Кербер, що без позволеня Нїмцїв не може бути справедливости — мусить упасти.

Пос. Менґер полємізує з виводами Форшта Він доказує, що на Чехів спадає відвічальність за теперішне пожалованя гідне положенє. Обговорює права монарха і заявляє, що було би великим лихом, коли би права Корони піддано компетенциї законодавчих тїл. Нїмцї не відкидають порозуміня з иншими народностями.

Не можна допустити до того, щоби Австрия розпадала ся на дрібні держави. Сполучником мусить бути спільна нїмецка мова.

Пос. Кльофач виступає проти ґерманїзацийних змагань правительства і поручає федерацийний устрій держави. Чехи повинні получити ся в союз із Угорщиною та бороти ся разом з ними проти нїмецкої геґемонії. Сторонництво бесїдника бажає заострити пересиленє, щоби унеможливити єствованє нинїшному правительству, котре є бюрократичним абсолютизмом. Сторонництво бесїдника прилучає ся до ческої коалїциї.

На тім перервано дискусию. При кінци засїданя поставили пос. Перґельт і тов. нагле внесенє в справі вибудованя нового будинку нїмецкого унїверситету в Празї. — Найблизше засїданє нинї.

— ВІД АДМІНІСТРАЦИЇ. При зміні місяця просимо наших Вп. Передплатників о скоре відновленє передплати, зглядно о вирівнанє залеглостий та о приєднуванє нам нових передплатників.

Новим передплатникам вишлемо даром, о скілько запас вистане, всї попередні числа з фейлєтоном »Записки лїкаря«.

На грошевих переказах просимо дуже читко виписувати адресу: »Адмінїстрация часописи Руслан«.

Новинки.

— **Календар.** В суботу: руско-кат. Гурія і Самона; римо-кат. Крискентия. В недїлю: руско-кат. Матея еванг.; рим.-кат. Сатурнїна.

— **Засїданє повного комітету** ювилейного Лисенкового відбуде ся точно о годинї 12. в полудне в недїлю 29. н. ст. падолиста, в комнатах »Союза сьпів. і муз. Товариств« при улици Трибунальскій. — *А. Вахнянин*, голова юв. комітету.

— **Недїльні популярні відчити у Львові.** Заходом »Кружка українських дївчат« будуть відбувати ся що недїлї популярні відчити в сали пасажу Міколяша. Перший відчит »про українсько-руску лїтературу« буде мати проф. Михайло Галущиньский в недїлю дня 29. с. м. від 4. до 5. год. пополудни. Вступ безплатний.

— **Під загрозою арешту.** Gazeta narodowa — як звісно — закинула була пос. Барвіньскому, що неправдою є, будь то би цїсар в часї побуту у Львові дня 13. вересня с. р. в намісниківскій палатї говорив пос. Барвіньскому про прихильний настрій намісника, кр. маршалка і Відня до справи отвореня станиславівскої ґімназиї. За Narodówk-ою повторило се Słowo polskie і не хотїло опісля спростувати сеї брехнї. Вшехполяки вдавали відважних аж до часу, коли редактор Narodówk-и, Плятон Костецкий, зістав засуджений на два днї арешту або 20 К кари і на примусове поміщенє спростованя пос. Барвіньского. Тодї редактор Słow-a polsk-ого, аби не »редаґувати« два днї в арештї, напечатав й собі спростованє, а онодї добровільно зложив 20 К судових коштів на руки правного заступника пос. Барвіньского, адвоката д-ра Федака, які сей призначив на »Шкільну Поміч« у Львові.

— **З Рави рускої.** В недїлю дня 29. с. м. відіграють в Раві в сали стражницї члени руского аматорского гурту з Жовкви: »Наталку Полтавку«. Дохід призначений на будову василияньскої церкви в Жовкві. Аматори — самі селяни і міщани, вишколені знаменито, мають вироблену славу за свою гру, тож надїяти ся можна, що доохресна інтелїґенция і селяньство заповнять салю. Початок о 7. год. Запросини розіслані.

— **З Турки.** Видїл „Народної Ради“ в Турцї скликує пов. членів на загальні збори на день 1. грудня 2903 на 11. год. до Турки. Позаяк в тім дни зявить ся в Турцї посол на сойм краєвий і член краєвого видїлу п. Глиджук, тож рівночасно запрошуєть ся також пов. виборцїв. Порядок нарад: 1) Теперішне положенє полїтичне. 2) Орґанїзация товариства. 3) Справи просьвітні. 4) Справи економічні. 5) Внесеня членів. Позаяк в тім дни будуть рішати ся важні справи товариства, тож Видїл запрошує горячо всїх, кому добро загальне лежить на серци, до як найчисленнїйшого зїзду. Просимо і инші часописи о поміщенє сеї відозви. — Видїл „Народної Ради“ в Турцї: *Василь Сологуб*, предсїдатель. *П. Крупский*, секретар.

— **Огнї.** З Псар, рогатиньского повіта, доносять, що дня 24. с. м. знищив страшенний пожар половину сего села. — Вчера вибух грізний пожар в Перемишли в пивницях маґазину фарб і олїїв Маєра Ґанса, при ул. Францїшканьскій. Займили ся значні запаси олїїв та фарб,

---

57 *В. Вересаєв.*

ЗАПИСКИ ЛЇКАРЯ.

Переклала Маруся Полтавка.

(Дальше).

— Як се все сталось? — спитав я.

— Була цїлком здорова! — крикнув муж. Вчера приїхала з гостини... В ночи прокидаюсь, бачу, лежить якось боком. Торкнув єї за лице, — не ворушить ся, зимна... Господи, Господи! — Іване! та щож се таке!?

Мій провідник з жалем заморгав очима.

— Ну, голубчику, Сергію!.. Ну, щож робити! — сумно й благаючи казав він. — Божа воля! Он у Чепракових, сам знаєш, те саме було, — щож проти Бога вдїєш?

— Та так!... Тільки що!... Настусю! Насте!..

Дївчинка убралась і пішла посилати двірника по матїр небіжки. Мій провідник розважав мужа вмерлої. Менї нїчого було робити, я встав, щоби йти.

— Зараз, пане доктор!... Одну хвилину... будьте ласкаві! — швидко промовив чоловік.

Усе ридаючи, він скваппо висунув шуфляду в комодї, почав в нїй шукати і подав три карбованцї.

— Не треба! — сказав я, насупившись і відводячи його руку.

— Нї, пане доктор, якже так? — стрепенув ся він, — з якої речі?.. Нї, вже, будьте ласкаві!..

Прийшлось взяти. Я повернув до дому. Менї було тяжко і досадно; одержані три рублї палили менї кишеню: яким грубим, різким дісонансом вірвались вони в їх горе! Я уявляв собі, що так на моїх очах вмерла моя жінка, — і в сей час приходить ся шукати якісь три карбованцї, щоби заплатити лїкареви! Нехай би всї лїкарі були ангелами, то саме от се оплачуванє їх помочі в той час, коли, здаєть ся, весь сьвіт повинен завмерти з горя, — оно одно в силї викликати вороже і згірдне чувство. Таке іменно чувство, дивлячись на себе з боку, я відчував до себе.

Ох, ся платня! Скільки часу мусїло минути, щоби хоч дрібку привикнути до неї! Кождий крок твій відмічує ся рублем, дзвенькіт сього рубля без перерви стоїть поміж тобою і страдаючим чоловіком. Скільки утруднень викликує він в відносинах між лїкарем а хорим, як часто шкодить він справі і звязує руки.

Особливо прикрим для мене в перші часи був сам спосіб оцїнюваня лїкарської працї — плачено лїкареви не за вилїченє, а просто за лїченє. При сучасному станї науки инакше не може бути; але все таки видавалось диким і нерозумним, брати гроші за працю, що нїкому не була корисною. Перед трома роками один лїоньский лїкар лїчив хору встрикуванєм в матерницю йоду; хора не видужала. Муж хорої, чоловік богатий, місто того, щоби заплатити лїкареви гонорар, подав на лїкаря жалобу у суд з жаданєм, щоби з нього стягнено 10.000 франків за спричинену будьтоби шкоду здоровлю його жінки. Суд відмовив позиваючому і засудив його самого на заплату лїкареви 500 франків за лїченє, бо лїкар при лїченю уживав методи, виробленої наукою і тому не може бути відвічальним за невдачу лїченя.

Ну, а в чім же винен хорий, який звертаєть ся до лїкаря по поміч, а мусить платити йому за саме вдоволенє, що без успіху лїчив ся »методою, виробленою наукою«. Сганарель в молїєрівськім »Le médecin malgré lui« (»Лїкар мимо волї«) каже: »Я находжу, що ремесло лїкаря найхосеннїйше від всїх: чи добре, чи зле робиш ти своє дїло, тобі завсїгди однаково платять. Невдача нїколи не паде на наші спини і ми краємо, як нам завгодно, материю, коло якої працюємо. Коли швець, шиючи черевики, зіпсує кусок скіри, він мусить заплатити за шкоду, але тут можна убити чоловіка, нїчим не платячи за се«. В отсих слова Сганареля, як і взагалї в відзивах Молїєра про лїкарів, є богато вірної правди. Та тільки річ в тім, що тут нема місця для кпин: перед нами знов одна з тих запутаних, тяжких суперечностий, яких так страшно богато в заводї лїкаря. Лїоньский суд найшов, що обвинений лїкар »уживав методи, виробленої наукою і тому не може бути відвічальним за невдачу лїченя«. Молїєр устами су-

а до того експльодувала одна баня з бензиною. На щастє удало ся усунути в пору 2 бочки з порохом — в противнім разї було би прийшло до страшної катастрофи, бо дім Ґанса лежить в середмістю, серед густо збитої маси домів. Ледви по 4 годинах змогла огнева сторожа угасити огонь.

— **Іменованя.** Мінїстер просьвіти іменував Йосифа Табора, заступника учителя у Львові, провізоричним головним учителем в мужескій учительскій семинариї в Ряшеві. — Краєва шкільна рада іменувала Людвика Беньковского і Еразма Левицкого заступниками учителїв в ґімназиї Франц Йосифа у Львові, а Володимира Ковальского в II реальній школї у Львові; — в народних школах учительками: Т. Стрнадівну і Ф. Ірціківну в 5-кл. жень. шк. в Жолинї, К. Дебску в 5-кл. жень. шк. в Добчицях, М. Попперівну в 4-кл. шк. в Залізцях старих, А. Серковску в 2-кл. шк. в Альбіґовій; — учителями і учительками в 1-кл. шк.: І. Мроза в Біґоницях, В. Павлика в Ріменнику; О. Ґудзївну в Рівній; І. Віха в Рогізнї; А. Бабака в Топольници.

— **До Бразилії.** Звісне товариство »Іка« виготовило проєкт еміґрациї жидів до Бразилії. За кольонїзацийний терен вибрано провінцию Ріо-Ґранде до Суль. На початок поїдуть там жиди, обізнані з роботами в поли. Кождий з них одержить 25 гектарів землї і всякі потрібні знаряди за суму 2.000 франків. Кольоніст буде сплачувати ті гроші протягом 10 лїт по 200 франків річно. Товариство вислало вже на місце свого представителя п. Ляпіна Кольонїзация зачне ся з найблизшою весною. Та провінция має уже богато християньских кольоній, в котрих мешкають головно Італїйцї. Коби так наші жиди надумали ся і виїхали гуртом до Америки.

— **Окрадені посли.** Послів до державної ради Вілька і Бомбу окрадено у возї північної зелїзницї. Злодії забрали їм зелїзничі леґітимациї та готівку, яку мали при собі. Полїция зарядила слїдство.

— **З кульоарів державної ради.** По вчерашнім засїданю державної ради явив ся в кульоарах парляменту сербский кореспондент нїмецких часописий, др. Мандель, щоби зложити перед комісиєю нагани в справі обиди посла Фресля сьвідоцтво. Именно мав др. Мандель оповідати пос. Штайнови про те, що пос. Фресль украв годинник з конаку в Білгородї, а прибув до парляменту, щоби сказати те саме дотичній комісиї. Коли пос. Фресль, Сеналь і Кльофач побачили Мандля, зблизили ся до него і закинули єму брехню. З того вивязала ся жива суперечка, котра перемінила ся незабаром в бійку. Мандля обито сильно, а говорять, що і Мандель ударив одного посла. Мандель післав нинї пп. Кльофачови та Сенальови сьвідків. Сьвідками є два молоді дневникарі, але з огляду, що они явили ся в офіцирских мундурах Кльофач і Сеналь не приняли поєдинку і жадали, аби они прийшли убрані по цивільному.

Комісия для нагани, устами пос. Пльоя, висказала нинї нагану пп Фресльови, Кльофачови і Сенальови за вчерашну бійку в кульоарах парляменту.

— **Наслїдник кард. Таліянїого.** Новоіменований папский нунций у Відни, msgr. Ґранїто ді Бельмонте, уходить в Ватиканї за одного з найлїпших дипльоматів. Він походить з патрицийскої неаполїтаньскої родини і був свого часу секретарем париской нунциятури, а опісля нунциєм в Брукселї. На обох тих становисках відзначав ся Бельмонте великою зручностию і тактом.

— **Екзотичний обманець.** Цїкавий процес відбуде ся в Перемишли. На лаві обжалуваних засяде Йосиф Штарк, що родив ся в Царгородї, а пробуває тепер в арештах австрийского консуляту в Александриї в Египтї. Штарк не бачив нїколи нашого краю анї взагалї Австриї — він жив від дитинних лїт в Египтї, але єго отець, котрий 50 лїт тому назад вивандрував до Царгороду, був приналежний до Перемишля. Так отже і сам Штарк приналежний до перемиской громади. Для того на основі приписів о карнім судівництві австрийско-угорских консулятів в области турецких країв, компетентним до переведеня розправи проти Штарка є трибунал в Перемишли. Слїдство проти него перевів консулят в Александриї, а звідти перевезуть єго до розправи. Штаркови закидують ріжні обманьства, двоженьство і цїлий ряд каригідних чинів проти публичної обичайности. До розправи покличе суд богато сьвідків, а особливо жінок з Египту.

— **Бурі та громи.** О дивних явищах природи в тій порі звіщають з ріжних сторін. В многих місцевостях Нїмеччини шалїли такі вихри, що перервали всяку комунїкацию. Найбільше шкоди наробив вихор в Саксонії та Вествалії. Телеґрафічні полученя із Голяндиєю, Бельґією, Франциєю, Італїєю та Швайцариєю знищені. З Кольонії доносять, що вітер наробив там чимало шкоди. В міску ґазівню ударив грім та спалив будинок. З вісьмох инших домів позривала буря комини. В Діссельдорфі і околици падали страшні дощі з блискавками та громами, а вітер позривав всї телеґрафічні дроти і повиривав богато дерев з корінєм. В Франкфуртї над Меном шалїв гураґан так страшно, що перервав на довший час всякий рух. В Анґлїї убив вихор 10 осіб, а норвейский пароход »Гаральдеранґ« затонив ся наслїдком бурі, а при тім стратило житє 20 осіб.

— **Революцийні комітети на Кавказї.** »Новое Время« доносить ось що: Замах на житє начального вожда війска на Кавказї кн. Ґ. С. Ґолїцина, становив несподїванку тілько для престольних городів, а праса приписала єго розбійникам. А на Кавказї кружили вже від давна поголоски, що вірменьскі революцийні комітети, котрі дали знати нинї своїми дїлами про своє єствоване цїлому сьвітови, втягнули на лїсту засуджених ними на смерть около 30 урядників на Кавказї. Тайні вірменьскі комітети дійшли вже до такої сьмілости, що майже отверто збирають поміж населенєм жертви на свої цїли. Ті оплати є термінові і втягають ся до окремих рахункових книжок. Дивна річ, що власти доси не викрили ще дїяльности тих комітетів. Вірмени становили все лише дрібну частину населеня Кавказу і не мешкали нїгде більше збитою масою. Найгустїйше заселяють они ериваньску ґубернїю, бо доходять там до 53% всего населеня. В инших ґуберніях виносить той процент 3—4%.

— **Кілько коштує поцїлуй?** В містї Ґальвé, в новойорскім станї, видала панна Френсес Пельтіт процес п. Тіттемерови, домагаючи ся відшкодованя в сумі 9.440 долярів за 1236 поцїлуїв, які одержала від Тіттемора, коли він був єї судженим — числячи таким робом по 40 долярів за кождий поцїлуй. Докладність того числа поясняє ся тим, що обвинителька вела дневник, в котрім записувала що дня скількість поцїлуїв. Той дневник предложила она в судї. Суд опер ся на такім яснім доказї і признав паннї відшкодоване, але лише в сумі 3000 долярів, оцїнюючи кождий поцїлуй по 2 доляри 37 центів. Однак, здає ся, що панна не одержить нїчого, бо засуджений збанкрутовав.

— **Дозвіл на піяньство.** В станї Мічіґен в Америцї є піяньство заборонене. Однак за кілька долярів можна дістати від властий »дозвіл на піяньство«. Властитель такого позволеня може пити у всїх »барах«, кілько лише схоче, а в случаю потреби має єго полїция забезпечити від »неслушних напастий«.

— **Повінь в Петербурзї.** З Петербурга доносять телеґрами, що наслїдком послїдних дощів Нева виступила з берегів і позаливала улицї та площі так, що в многих місцях здержано возовий рух. Повінь наступила о 4. годинї рано по великій бурі. Вода в Неві піднесла ся нараз о 9½ стіп і позаливала всї улицї, що лежать недалеко ріки. Є се найбільша повінь в Петербурзї від 1824. р., коли то вода піднесла ся о 12 стіп. Зелїзничі мости до Царского Села та Москви під водою. В пристани згинуло наслїдком сего кілька осіб. Пополудни зачала вода опадати.

— **Загадочна подія.** „СПб. Вѣдомости“ доносять про ось-таку загадочну подію: Петербурско-варшавскою зелїзницею їхав в возї II кл. студент варшавского унїверситету Х., син знаного інжінєра. Коло него сидїв якись військовий достойник. По якімсь часї явив ся кондуктор і просив о позволенє поміщеня в тім передїлї двох подорожних 3-тої кл., бо там були вже заняті усї місця. Небавом війшла якась молода Французка в товаристві фармацевта Нїмця. Позаяк студент говорив добре по французски і по нїмецки, завязала ся небавом жива розмова, а підчас того почастував Нїмець студента і військового папіроскою. По випаленю папіроски дістав студент нараз сильного завороту голови і вийшов на коритар. За ним пішов і Нїмець. Студент закурив ще одну папіроску і стратив нараз притомність, так, що не знає, що дїяло ся з ним дальше. Пробудив ся на холоднїй вогкій земли коло зелїзничого шляху з сильним болем руки, котра була поторощена. При тім завважав також брак портфеля, мішочка з грішми та баґажового квіта. Що стало ся з товаришем подорожі студента — не знати; тільки дивна річ, як міг кондуктор не зауважати загадочного зникненя одного із подорожних.

— **З зелїзниць.** Уряджений доси лише для руху особового і пакункового перестанок Кольбах на шляху Еґендорф-Ціґенгальс отворено дня 15. с. м. також для руху товарового в цїловозових наборах. Від перевозу виключені материяли вибухові, товари о вазї понад 750 клґ, живі звірята, повози і взагалї такі товари, до котрих заладованя або виладованя потреба специяльних уряджень.

— **Дрібні вісти.** У Львові викрито в стайни властителя повозок, Авіна, при ул Замарстинівскій ч. 22 случай носатини в дуже високій степени. В тій стайни находить ся 14 коний. — Мінїстер скарбу згодив ся на підвисшенє судовим авскультантам адюта по пяти лїтах до 2.000 К, а практикантам до 1.500 К. — Львівский маґістрат ухвалив буджет шкільного фонду на 1904. р. Він виносить в розходах 1,543.683 К, а в приходах 1,303,023 К, в чім містить ся вже і субвенция фонду громади в сумі 1,259.072 К. Так отже замикає ся сей буджет недобором в сумі 240.660 К. Сей недобір покриває ся чиншовою вартостию мешкань і шкільних убікаций, що містять ся в громадских будівлях. — Орхестра львівскої Фільгармонії, що під дирекциєю п. Геллєра давала концерти в Петербурзї, мусїла їх перервати, а управу тої інституциї зложив п. Геллєр в руки капельмайстра Челяньского, котрий буде на власну руку скитати ся по Росиї.

— **Переписка Адмінїстрациї** Львівский передплатник нашої часописи може відобрати у нас звернені почтою примірники „Руслана“, адресовані до п. Вол. Ремези в Березові.

Родимцї! Памятайте на селяньску бурсу „Шкільної Помочи“ в Снятинї, в якій містять ся ученики реальної школи!

Наука, штука, лїтература.

— **Учитель**, ч. 22 з дня 20. падолиста 1903 містить: Вода (конець). — Ілярий Карбулицкий: Яким способом можна заохотити молодїж до читаня книжок? — З сойму (дальше). — П. К-ів: Курс для народних учителїв з пасїчництва і городництва. — Окружна конференция. — Відозва до загалу Русинів. — Відозва комітету »Українско рускої Бурси« в Яворові.

— **З Львівскої Фільгармонії.** Вчерашний концерт фільгармонїчний не відбув ся задля недис-

---

бретки Туанетти в „Le malade imaginaire“ (»Хорий з уроєня«) глумливо замічає: »Ну, розумієсь! Ви лїкарі, находитесь при хорих лише длятого, щоби одержувати ваші гонорарі і давати приписи, а все инше — є вже дїлом самих хорих: най видужують, коли можуть«. І на все те приходить ся цїлком поважно відповісти словами, якими в Молїєра карикатурний лїкар Діафойрус відповідає Туанетті: „Cela est vrai. On n'est obligé qu'a traiter les gens dans les formes“. Так, справдї — ми тільки обовязані лїчити людий після усїх правил науки. І не наша вина, що отся наука така неточна. Коли би лїкар діставав платню лише за успішне лїченє, то, щадячи свій труд, він не брав би ся за лїченє хотьби трохи серйозної недуги, бо ручити за її вилїченє він нїколи не може.

З початку всяка взагалї платня, яку менї приходилось брати за мою лїкарську пораду, була для мене страшно прикра; вона принижувала мене в моїх власних очах і брудним пятном лягала на мою працю. Я не розумів, як могли західно-европейскі лїкарі дійти до такого цинїзму, щоби ввести в звичай посилку пацієнтам рахунків за лїченє. Рахунок за лїченє! Не мов би лїкар був крамарем і його відношенє до пацієнта можна оцїнювати, мов який товар, на франки і марки! Як ідеальний лїкар Вольтера, я приймав платню »не инакше, як зі співчутєм« і користував ся всякими можливими позорами, щоби її не прийняти. Перші два роки я наймав в Петербурзї комнату від ґаздинї. Ґаздиня часто зверталась до мена о поміч і з початку при прощаню вручала менї гроші.

— Та ну бо! Що вам? — ображеним голосом говорив я і втискав їй гроші назад в долоню.

Ґаздиня, скриваючи усьмішку, ховала гроші в кишеню, а я з її просторої спальнї йшов в свою вузку і темну комнату біля кухнї і сїдав переписувати якийсь реферат про елєватори, по 15 копійок за аркуш, щоби заробити гроші на платню тій самій ґаздинї за свою комнату.

Старо-руські чернцї цїлителї не знали платнї за лїченє; вони були »лїкарями безмезднями«. На мою думку ся »безмезднїсть« мусить бути підвалиною високої дїяльности лїкаря. Платня — се лише сумна необхідність і чим вона менче вмішувати меть ся в відносини між хорим і лїкарем, тим лїпше; вона робить сї відносини неприродними і напруженими і часто буквально звязує руки. Хорий видужує, але він ще слабий, єго треба старанно доглядати; а свояки його ввічливо кажуть менї: »Тепер йому, хвалити Бога лїпше; як би стало гірше, ви вже будьте такі добрі, відвідайте нас«. На се можлива одна відповідь: »Я повинен відвідувати його й тепер, — самі ви не можете знати, коли він потребувати ме моєї помочи«. Але се рівночасно значило би: »платїть менї дальше за візити«. І ти не даєш одинокої тодї потрібної відповіди, але лишаєш хорого на ласку судьби.

(Дальше буде).

позициї п-ни Дітель з дрезденьского квартету. Наступаючий концерт буде завтра в суботу. Білєти закуплені на вчера важні на суботнїшний концерт.

Телеґрами

з дня 27. падолиста.

Будапешт. Вчерашне засїданє угорского сойму робило вражінє корчемної сцени. Посли прозивали себе шубравцями, злодіями і т. п. епітетами.

Президент кабінету ґр. Тіса в своїй промові замітив, що 50 перекупок не зробило би тілько крику, що соймова опозиция. Дальше закинув ґр. Тіса, що опозиция копає гріб соймови і робить дуже лиху прислугу угорскому народови. На жаданє пос. Каса ґр. Тіса відповів, що позавчерашна промова д-ра Кербера в австрийскій державній радї була найбільшим доситьучиненєм для угорского кабінету.

Промову ґр. Тіси переривали крики опозициї, а президент палати удїлював нагану послам, одному по другім безнастанно.

Будапешт. З лїберальної партиї виступило 24 послів а між ними ґр. Апові. Поки-що они не утворили окремого сторонництва.

Ц. к. упр. гал. акц.

Банк Гіпотечний

Відділ депозитовий

принимає вклади і виплачує завдатки на рахунок біжучий, принимає до переховання папери вартісні і дає на них завдатки.

Крім того впроваджено подібно як в інституциях заграничних т. зв.

Депозити сховкові
(Safe Deposits)

За оплатою 50 до 70 корон річно, депозитар дістає в сталевій касї панцирній сховок до виключного ужитку і під власним ключем, де **безпечно і дискретно** переховувати може свої майно або важні документи.

Під тим зглядом поробив Банк гіпотечний як найдогіднїйші зарядженя.

Приписи дотично того рода депозитів одержати можна безплатно у відділї депозитовім.

Найновійший твір

Л. Лопатиньского

„ПАРАЦЯ"

комедия в 3 актах зі сьпівами

(з побуту лїтників)

відзначує ся невичерпаним йовіяльним гумором і жвавим диялоґом. Ся комедия збогачує знатно ґалерию типів у наших народних штуках так з кругів селян, як і міщухів. Сьмішність ситуаций і характерів розміщена рівномірно між мужиків і панів, і тому ся комедия надає ся надзвичайно до вистав по читальнях, бо селянин не буде тут бачив себе як звичайно в комедиї упослїдженим недотепою, але противно має нагоду посьміяти ся трохи і з містових лїтників Попри те все сей твір носить на собі знамя етичної і патріотичної сьвідомости.

Цїна 2 кор.

Набути можна у накладчика **С. Ґорука** у Львові, пл. Домбровского ч. 1, і в книгарнях.

Важне для Читалень „Просьвіти".

Сими днями видало Товариство »Просьвіту« новий наклад грамот для членів Читалень »Просьвіти«. Кожда Читальня »Просьвіти« повинна постарати ся о такі грамоти для своїх членів.

Цїна 100 штук з пересилкою почтовою 4 корони 55 сот. Цїна 50 штук з пересилкою почтовою 2 кор. 55 сот. Висилає ся тілько за попереднім надісланєм грошей.

Канцелярия Товариства „Просьвіта" у Львові, Ринок ч. 10.

Colosseum
в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

Від 16. до 30. падолиста 1903.

величава проґрама:

1) **Увертура.** (Реклямоґраф). 2) **The three Pavey's**, акробати на головах і руках. 3) **Graziella Mewill**, ческа сьпівачка. 4) **Burtou & Mayo**, комічні ґімнастики на потрійнім дручку. 5) **Abdel Kader Trio**, арабскі малярі і ілюзіоністи. 6) **5 сестер Warwick**, найславнїйша анґлїйска жіноча дружина на скороходах. 7) **Орхестра.** 8) **Brothers Orenses**, комедиянти на драбинах. 9) **Людвиковский** з новим репертуаром. 10) **Сестри Sylva**, артистки на трапезї. 11) **The Alkers**, нурки звані »люди риби«. 12) **Американьский біоскоп.** Нова серия образів.

Щоденно о 8. год. вечер представленє. В недїлю і сьвята 2 представленя о 4. год. попол. і 8. год. вечером. Що пятницї **High-Life** представленє. Білєти вчаснїйше можна замовляти і набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 9. у Львові.

„Напівник церковний"

виданий бл. п. Ігнатієм Полотнюком в Перемишли, можна набувати у тогож жени під адресою: **Катерина Полотнюк**, вдова по півци катедральнім в Станиславові, ул. Собіского ч. 50.

Цїна брошуров. прим. 4 К.
Оправного в пів-полотно 4 К 50 с.
Оправного в полотно 5 К.
Пересилка почтова 60 сот.

Читайте! Читайте!

Повне виданє Творів ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

коштує лише 2 корони!

Товариство „Просьвіти" бажаючи, щоби в кождій руській хатї находили ся Твори Тараса Шевченка, видало сими днями найдешевший збірник сих творів п. з. **„ПОЕЗИЇ Т. ШЕВЧЕНКА"**. Книжка, оправлена в полотно з золоченими витисками, може бути найгарнїйшою окрасою руських хат. Папір велїновий, формат на взір европейських клясиків, сторін 698.

При замовленю 10 прим. даємо 10% опусту. Висилає ся тілько за надісланєм **2 кор. 30 сот.** на адресу: **КАНЦЕЛЯРИЯ »ПРОСЬВІТИ« у ЛЬВОВІ** (Ринок ч. 10.).

Товариство взаїмного кредиту

„Днїстер"

стоваришенє зар. з обмеженою порукою у Львові

ПОЗИЧКИ удїляє своїм членам на 5½% і 1% додатку на кошти адмінїстрациї, за предложенєм документів виказуючих достаточну гіпотеку.

СПЛАТУ позичок розкладає догідно на рати до 10 лїт. **Сума позичок** інтабульованих і за порукою: 1,239.243 корон.

Членом може бути тілько обезпечений тревало в »Днїстрі« від огню.

Удїл членьский виносить 50 К, вписове 2 К. **Число членів:** 2.391 з 2.501 удїлами на 125.050 К.

Вкладки щадничі приймає »Днїстер« і опроцентовує до 4% від ста. **Сума вкладок** на 1.256 книжочках 1,103.333 корон.

Чистий зиск розділяє ся частию на дивіденду для членів, частию на публичні добродійні цїли: на церкви, бурси, захоронки, школи і т. д. На ті цїли роздано дотепер з Товариства кредитового 10.840 корон.

ІНФОРМАЦИЙ в справах позичок удїляє Дирекция і аґенти.

31/12 1902. **ДИРЕКЦИЯ.**

Розклад поїздів зелїзничих.

Львів-Краків-Відень-Варшава-Вроцлав-Берлин, Прага-Карльсбад. Рим-Фльоренция-Венеция, Ціріх-Париж-Остенда, Київ-Одесса-Вильно.

† лише в пятницї і понедїлки.		12 45	8 25		2 50	відїзд Львів пр.		2 31		130	8 40
		2 51	6 22		2 40	від. Львів пр.		12 20		—	9 20
		7 33	1 39		7 58	пр. Чернівцї від.		7 03		—	1 30
		2 00	10 00		10 20	„ Ясси „		12 20		—	5 05
		7 25	6 00		9 25	„ Букарешт „		7 25		—	9 15
		9 35	12 35		—	„ Констанц. „		4 50		—	1 40
		†10 30	—		—	„ Царгород „		*10 00		—	—
		6 50	2 24		9 38	пр. Краків відїзд		8 38		6 43	2 49
		9 11	—		—	пр. Варшава від.		7 51		—	—
		2 17	10 53		5 56	„ Вроцлав „		2 15		10 05	6 22
		8 55	5 25		11 19	„ Берлин „		8 25		4 42	11 30
		7 18	2 31		10 00	від. Краків дв. пів. пр.		8 18		6 19	2 43
		12 22	6 45		3 02	пр. Прерів від.		3 37		1 24	10 40
		12 28	6 51		3 03	від. Прерів пр.		3 29		1 16	10 34
		9 30	5 45		9 50	пр. Прага від.		7 25		6 20	11 05
		4 37	9 31		*2 08	„ Карльсбад „		11 50		§2 25	7 14
		3 45	9 40		6 15	пр. Відень дв. пів. від.		12 15		10 05	7 50
		—	—		7 35	в. Відень дв. пол. п.		—		—	9 45
		—	—		11 05	пр. Венеция від.		—		—	4 45
		—	—		6 34	„ Фльоренция „		—		—	9 10
		—	—		1 10	„ Рим „		—		—	2 30
via Avricour	8 25 ↓ 10 55 — via Сольно-город	8 25	—	Ostende-Exp.	10 45 ↓ 9 50 Orient-Exp.	8 30 ↓ 7 33 — via Delle	10 00	від. Відень дв. зах. пр.		7 20	Ostende Expr. 5 25 ↑ 4 46 Orient-Expr. 5 50 ↑ 7 08 via Avricour 7 10 ↑ 12 35 via Delle 7 10 ↑ 8 45	8 25	via Avricour 5 50 ↑ 10 40
		5 31	—				6 33	пр. Ціріх від.		8 35			
		7 15	—				5 45	„ Париж „		—			
		—	—				—	„ Остенда „					
		6 30	1 50				9 00	від. Львів пр.		7 55		2 30	10 20
		5 55	7 14				7 59	пр. Київ via Підволоч.		8 14		8 34	11 19
		8 18	8 24				8 03	„ Одесса „		8 14		7 49	8 19
		5 55	9 20				—	„ Київ via Броди „		—		6 59	11 19
		11 07	5 12				—	„ Вильно „		—		1 29	7 29

Увага: Поспішні поїзди означені товстим друком. — Час середно-европейский.

Видає **Лев Лопатиньский.** Відповідає за редакцию **Сень Ґорук.** З друкарнї В. А. Шийковского.